

**Zbiór Zasad  
Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu  
(Kodeks Etyki Adwokackiej)**

**ROZDZIAŁ I. Przepisy ogólne**

**WARTOŚCI JAKO PODSTAWA NORM ETYCZNYCH**

**§ 1**

Obowiązkiem adwokata jest przestrzeganie norm etycznych, wyznaczających standard świadczenia pomocy prawnej w sposób zapewniający właściwą ochronę praw i wolności obywatelskich oraz gwarantujących poszanowanie wartości, jakie wiążą się z wykonywaniem zawodu adwokata.

**OCHRONA SPOŁECZNEGO STATUSU ADWOKATURY**

**§ 2**

Adwokat powinien powstrzymać się od podejmowania czynności obniżających poziom społecznego zaufania do Adwokatury oraz godzących w jej wizerunek, a także pozostających w sprzeczności z godnością zawodu i zadaniami, dla których wykonywania Adwokatura została powołana.

**OCHRONA INTERESÓW KLIENTA**

**§ 3**

1. Przy podejmowaniu czynności związanych ze świadczeniem pomocy prawnej podstawową powinnością adwokata jest ochrona interesów klienta.
2. Adwokat powinien rozważyć powstrzymanie się od świadczenia pomocy prawnej, jeżeli miałyby ona służyć rażącemu nadużyciu prawa.

## NIEZALEŻNOŚĆ ADWOKATA

### § 4

1. Przy wykonywaniu czynności zawodowych adwokat pozostaje niezależny od uczestników tych czynności oraz podmiotów zainteresowanych ich przebiegiem lub rezultatem.
2. Żądanie klienta domagającego się podjęcia czynności sprzecznej z jego interesem lub obowiązującym prawem nie jest dla adwokata wiążące.
3. Naruszenia zasad etyki i godności zawodu nie usprawiedliwia powoływanie się na poczynione przez klienta sugestie.

## ZAUFWANIE JAKO PODSTAWA RELACJI Z KLIENTEM

### § 5

Zaufanie będące podstawą relacji łączącej adwokata z klientem opiera się na przekonaniu, że adwokat – zachowując tajemnicę zawodową – podejmie w jego interesie wszelkie dozwolone prawem czynności, powstrzymując się od czynności z interesem tym sprzecznych oraz takich, których podjęciu klient sprzeciwia się.

## PODNOSENIE KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH

### § 6

1. Obowiązkiem adwokata jest stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych.
2. Adwokat powinien powstrzymać się od świadczenia pomocy prawnej w sprawach, do których prowadzenia nie posiada merytorycznego przygotowania.

## TAJEMNICA ADWOKACKA

### § 7

1. Informacje uzyskane przez adwokata w związku ze świadczeniem pomocy prawnej objęte są tajemnicą zawodową.

2. Wykorzystanie informacji objętych tajemnicą zawodową służyć może wyłącznie świadczeniu pomocy prawnej.
3. Adwokat nie może wykorzystać informacji objętej tajemnicą, jeśli:
  - a) sprzeciwi się temu klient, którego informacja ta dotyczy;
  - b) wykorzystanie informacji pozostaje w sprzeczności z interesem klienta.
4. Adwokat zobowiązany jest zabezpieczyć objęte tajemnicą informacje przed ich wykorzystaniem w celu innym niż świadczenie pomocy prawnej.
5. Adwokatowi nie wolno zgłaszać dowodu z zeznań świadka będącego adwokatem lub radcą prawnym, jeżeli mogłoby to prowadzić do ujawnienia wiadomości uzyskanych w związku z wykonywanym zawodem.
6. Obowiązek przestrzegania tajemnicy zawodowej jest nieograniczony w czasie.

## REKLAMA JAKO INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI ZAWODOWEJ ADWOKATA

### § 8

1. Adwokat jest uprawniony do informowania o swojej działalności zawodowej oraz kształtowania swego wizerunku w przestrzeni publicznej.
2. Uprawnienie, o którym mowa w ustępie pierwszym, nie może być realizowane w sposób:
  - a) naruszający godność zawodu;
  - b) podważający zaufanie publiczne do Adwokatury;
  - c) natarczywy i narzucający odbiór informacji o działalności zawodowej adwokata osobom, które jej nie oczekują.
3. Adwokatowi nie wolno informować o swej działalności zawodowej z wykorzystaniem tego rodzaju informacji, które:
  - a) mogą prowadzić do naruszenia tajemnicy zawodowej;
  - b) są nierzetelne lub wprowadzają klientów w błąd, a w szczególności wywołują nieuzasadnione oczekiwania co do wyników pracy adwokata;
  - c) mogą sugerować, że o rezultatach świadczonej pomocy prawnej decydować będzie osobista znajomość adwokata z sędziami, prokuratorami lub urzędnikami;

- e) są formułowane z naruszeniem zasad uczciwej konkurencji;
- f) zawierają bezpośrednie porównania w zakresie jakości z innymi możliwymi do identyfikacji adwokatami i członkami innych korporacji prawniczych lub ich krytykę.

## ŁĄCZENIE ZAJĘĆ

### § 9

1. Z zawodem adwokata nie wolno łączyć zajęć, których wykonywanie uwłaczałoby godności zawodu adwokata lub ograniczało jego niezależność oraz podważało zaufanie do Adwokatury.
2. Łączenie zajęć nie może prowadzić do:
  - a. obniżenia jakości świadczonej przez adwokata pomocy prawnej;
  - b. utraty zaufania będącego podstawą stosunku wiążącego adwokata z jego klientem.
3. Prowadząc działalność zarobkową nie związaną z kształtowaniem świadomości prawnej lub ze świadczeniem pomocy prawnej adwokat nie może używać tytułu zawodowego.

## POWSZECHNOŚĆ OBOWIĄZYWANIA ZASAD ETYKI

### § 10

Zasady etyki obowiązują adwokata zarówno przy wykonywaniu zawodu, jak również w działalności publicznej oraz w życiu prywatnym.

## ODPOWIEDZIALNOŚĆ DYSCYPLINARNA

### § 11

1. Za uchybienie etyce adwokackiej lub za naruszenie godności zawodu adwokat odpowiada dyscyplinarnie.

2. Nie stanowi przewinienia dyscyplinarnego niezawinione uchybienie etyce adwokackiej lub godności zawodu, jak również takie, którego szkodliwość jest znikoma.

## POZAKODEKSOWE ŹRÓDŁA NORM ETYCZNYCH

### § 12

1. Adwokat powinien kierować się zasadami ustalonymi w uchwałach władz samorządu adwokackiego, w orzecznictwie dyscyplinarnym oraz w normach zwyczajowych przyjętych przez środowisko adwokackie.

2. Obowiązkiem adwokata wykonującego zawód za granicą jest przestrzeganie norm zawartych w „Zbiorze”, jak również norm etyki adwokackiej obowiązujących w kraju goszczącym.

## WSPÓLDZIAŁANIE ADWOKATÓW W PRZESTRZEGANIU ZASAD

### §13

Każdy adwokat obowiązany jest współdziałać w przestrzeganiu przez członków Adwokatury zasad etyki adwokackiej i strzeżeniu godności zawodu. Jest również uprawniony do zwrócenia uwagi koledze, który zasady te narusza.

## POWINNOŚĆ PATRONA WOBEC APLIKANTA

### § 14

Adwokat, który podjął się obowiązków patrona, powinien dołożyć wszelkich starań, aby zapewnić aplikantowi warunki należytego przygotowania do profesjonalnego oraz zgodnego z zasadami etyki wykonywania zawodu.

## APLIKANT JAKO ADRESAT ZASAD

### § 15

Zasady „Zbioru” obowiązują odpowiednio aplikantów adwokackich.

## **ROZDZIAŁ II. Wykonywanie zawodu**

### **§16**

Adwokat powinien wykonywać czynności zawodowe według najlepszej woli i wiedzy, uczciwie i sumiennie oraz z odpowiednim zaangażowaniem.

### **§ 17**

Adwokat – mając zagwarantowaną przy wykonywaniu czynności zawodowych wolność słowa – powinien zachować umiar i oględność w swych wypowiedziach, zarówno wobec sądu i organów państwowych, jak również wobec dziennikarzy i przedstawicieli mediów, tak aby nie uchybić zasadzie godności zawodu.

### **§ 18**

1. Przy wykonywaniu czynności zawodowych adwokat nie powinien świadomie podawać nieprawdziwych informacji.
2. Adwokat nie ponosi odpowiedzialności za zgodność z prawdą informacji przekazanych mu przez klienta, powinien jednak zachować umiar w formułowaniu okoliczności drastycznych lub mało prawdopodobnych.

### **§ 19**

Adwokatowi nie wolno udzielać pomocy prawnej, której celem byłoby ułatwienie popełnienia przestępstwa lub wskazywanie na możliwość uniknięcia odpowiedzialności za przestępstwo, które miałyby zostać popełnione w przyszłości.

### **§ 20**

Adwokat odpowiada za formę i treść wypowiedzi, w tym także pism procesowych przez niego zredagowanych, nawet jeśli nie zostały przez niego podpisane.

## § 21

W razie konieczności przytoczenia drastycznych okoliczności lub wyrażen adwokat powinien nadać swemu wystąpieniu taką formę, aby nie uchybiać powadze sądu lub innego organu, przed którym występuje, a także godności zawodu adwokackiego. W korespondencji zawodowej nie wolno używać wyrażen czy zwrotów obraźliwych ani zmuszać do określonego zachowania, grożąc ściganiem karnym lub dyscyplinarnym.

## § 22

1. Adwokat powinien unikać publicznego demonstrowania swego osobistego stosunku do klienta, osób bliskich klientowi oraz innych osób uczestniczących w postępowaniu.
2. Niedopuszczalne jest publiczne okazywanie przez adwokata zażyłości z osobami zatrudnionymi w sądach, urzędach i w organach ścigania.
3. W kontaktach z mediami adwokat powinien się kierować merytoryczną potrzebą odpowiedzi na stawiane klientowi zarzuty.

## § 23

1. Adwokatowi nie wolno podejmować się prowadzenia sprawy przeciwko bliskiej jemu osobie.
2. Adwokat nie powinien podejmować się prowadzenia sprawy przeciwko osobie, z którą ma poważny zatarg osobisty.

## § 24

1. Adwokatowi nie wolno podjąć się prowadzenia sprawy ani udzielić pomocy prawnej jeżeli:
  - a) udzielił wcześniej pomocy prawnej stronie przeciwnej w tej samej sprawie lub w sprawie z nią związanej;
  - b) osoba, przeciwko której ma prowadzić sprawę, jest lub była jego klientem, choćby w innej sprawie;
  - c) osoba dla niego najbliższa prowadzi sprawę lub udzieliła już pomocy prawnej stronie przeciwnej w tej samej sprawie lub w sprawie z nią związanej;
  - d) brał udział w tej sprawie, pełniąc funkcję publiczną.

### **ROZDZIAŁ III. Stosunek do klientów**

#### **§ 25**

Adwokat jest zobowiązany do reprezentowania i obrony interesów swego klienta w sposób odważny i honorowy, co nie zwalnia go z obowiązku okazywania należytego sądowi i innym organom szacunku.

#### **§ 26**

Adwokat nie może reprezentować klientów, których interesy są sprzeczne, chociażby ci klienci na to się godzili. W razie ujawnienia się takiej sprzeczności w toku postępowania, adwokat obowiązany jest wypowiedzieć pełnomocnictwo lub upoważnienie do obrony tym klientom, których interesy są sprzeczne.

#### **§ 27**

Adwokat jest obowiązany czuwać nad biegiem sprawy i informować klienta o jej postępach i wyniku.

#### **§ 28**

Adwokat ma obowiązek dążyć do rozstrzygnięć pozwalających zaoszczędzić klientowi kosztów oraz doradzać ugodowe zakończenie sprawy, gdy jest to uzasadnione interesem klienta.

#### **§ 29**

Adwokat obowiązany jest wypowiedzieć pełnomocnictwo lub upoważnienie do obrony, gdy z okoliczności wynika, że klient stracił do niego zaufanie. Adwokat nie może nadużyć tej zasady w celu uzyskania zwolnienia z prowadzenia sprawy.

#### **§ 30**



Adwokat nie powinien dopuszczać do sytuacji, która uzależniałaby go od klienta, a w szczególności nie wolno adwokatowi zaciągać pożyczek u klienta, którego sprawę prowadzi.

### **§ 31**

Jeżeli adwokat uzna, że wniesienie środka odwoławczego w prowadzonej przez niego sprawie z wyboru lub z urzędu jest prawnie lub faktycznie bezzasadne, a klient z tym stanowiskiem się nie zgadza, powinien bez zbędnej zwłoki wypowiedzieć pełnomocnictwo. Dotyczy to również kasacji, skargi kasacyjnej, skargi konstytucyjnej i innych środków procesowych służących zmianie oraz wzruszeniu prawomocnych orzeczeń.

### **§ 32**

Adwokatowi nie wolno brać udziału w czynnościach egzekucyjnych, z którymi wiąże się użycie środków przymusu bezpośredniego.

### **§ 33**

Adwokatowi nie wolno zaniechać czynności w prowadzonej sprawie z tego jedynie powodu, że klient nie zapłacił ustalonego honorarium. Nieuiszczenie przez klienta ustalonego honorarium może stanowić podstawę do wypowiedzenia pełnomocnictwa lub upoważnienia do obrony w trybie i terminie przewidzianym przez prawo.

### **§ 34**

1. W sprawach finansowych obowiązuje adwokata w stosunku do klienta skrupulatność i rzetelność.
2. Adwokat ma obowiązek poinformować klienta o wysokości honorarium lub o zasadach i sposobie jego wyliczenia.
3. Niedopuszczalne jest zawieranie przez adwokata umowy z klientem, która przewidywałaby obowiązek zapłaty honorarium za prowadzenie sprawy uzależniony wyłącznie od ostatecznego wyniku sprawy. Adwokat może zastrzec w umowie z klientem dodatkowe honorarium za pozytywny wynik sprawy.

### **§ 35**

Adwokat obowiązany jest niezwłocznie wydać klientowi – na zgłoszone przez niego żądanie – otrzymane od klienta dokumenty, jak również pisma, które jako pełnomocnik otrzymał od sądu lub od organów, przed którymi występuje w prowadzonej przez siebie sprawie. Adwokatowi nie wolno uzależniać wydania pism i dokumentów od uprzedniego uregulowania przez klienta opłat i kosztów przypadających na rzecz adwokata.

## **ROZDZIAŁ IV. Stosunek do sądu oraz innych organów**

### **§ 36**

Adwokat obowiązany jest zachować umiar i takt wobec sądu, urzędów i instytucji, przed którymi występuje. Nawet w razie niewłaściwego zachowania osób biorących udział w postępowaniu sądowym adwokat powinien wykazać się opanowaniem i taktem.

### **§ 37**

Adwokat powinien dbać o to, by jego wystąpienia, wypowiedzi i zadawane pytania nie naruszały godności osób biorących udział w sprawie.

### **§ 38**

Podczas widzeń z osobami pozbawionymi wolności adwokat powinien dostosować się do procedur obowiązujących na terenie aresztu śledczego, zachowując przy tym należyłą powagę i godność zawodu.

### **§ 39**

1. Adwokat obowiązany jest zawiadomić sąd lub organ, przed którym występuje o niemożności wzięcia udziału w czynnościach oraz usprawiedliwić swoje niestawiennictwo.

2. W razie wygaśnięcia pełnomocnictwa lub upoważnienia do obrony adwokat powinien bezzwłocznie zawiadomić o tym fakcie sąd lub organ, przed którym występował.

## **ROZDZIAŁ V. Stosunki między adwokatami**

### **§ 40**

1. Adwokaci powinni służyć sobie radą i udzielać wzajemnej pomocy w pracy zawodowej, jeżeli nie koliduje to z interesem klienta.
2. W przypadku kolizji między zasadami koleżeństwa a uzasadnionym interesem klienta, należy dać pierwszeństwo interesom klienta.

### **§ 41**

1. Adwokat powinien przestrzegać w stosunku do kolegów zasad uprzejmości, lojalności i koleżeństwa.
2. Adwokat zobowiązany jest do lojalności wobec kolegów współpracujących w ramach kancelarii lub spółki i powstrzymywania się od jakichkolwiek działań naruszających taką lojalność również po zakończeniu współpracy.

### **§ 42**

Jeżeli adwokat zleca sprawę adwokatowi wykonującemu praktykę w innym państwie lub zwraca się doń o poradę, jest on osobiście zobowiązany zapłacić zagranicznemu koledze honorarium i pokryć koszty, nawet w wypadku niewypłacalności klienta. Adwokat może ograniczyć swoją odpowiedzialność do tej części należności, które powstały do chwili poinformowania zagranicznego adwokata o wycofaniu się z odpowiedzialności za przyszłe zobowiązania. Adwokaci mogą poczynić odmienne ustalenia w zakresie odpowiedzialności wobec zagranicznego adwokata.

### **§ 43**

Niedopuszczalne jest porozumiewanie się adwokata ze stroną przeciwną z pominięciem jej obrońcy lub pełnomocnika.

### **§ 44**

Treść i przebieg pozaprosesowych pertraktacji i mediacji prowadzonych z udziałem adwokatów lub radców prawnych nie podlega ujawnieniu.

### **§ 45**

1. Przed przyjęciem sprawy do prowadzenia adwokat powinien upewnić się, czy w tej sprawie klient nie korzysta już z pomocy prawnej innego adwokata, a jeśli tak, to bez wiedzy i zgody tegoż adwokata nie może udzielić pomocy prawnej ani też brać udziału w sprawie łącznie z nim.
2. Adwokat prowadzący dotychczas sprawę może odmówić wyrażenia zgody tylko z ważnych przyczyn.
3. Jeśli zwłoka związana z koniecznością porozumienia się adwokatów mogłaby spowodować istotny uszczerbek dla interesów klienta, adwokat wstępujący do sprawy powinien udzielić klientowi niezbędnej pomocy prawnej, zawiadomić o tym niezwłocznie dotychczasowego adwokata i w razie istnienia przeszkód, odstąpić od dalszego udzielania pomocy.

#### **§ 46**

Adwokat obejmujący sprawę z wyboru powinien zawiadomić o tym właściwy organ procesowy, a w razie uprzedniego wyznaczenia w tej sprawie obrońcy lub pełnomocnika z urzędu – obowiązany jest niezwłocznie zawiadomić go o przejęciu sprawy.

#### **§ 47**

Adwokat może się podjąć zastępstwa stron w sprawie przeciwko adwokatowi, a dotyczącej jego czynności zawodowych, po uprzednim zawiadomieniu okręgowej rady adwokackiej, której sam podlega.

#### **§ 48**

1. Adwokat powinien podjąć starania o polubowne załatwienie sprawy przeciwko innemu adwokatowi, jeżeli tylko istota przyjętej sprawy na to pozwala.
2. W razie sporu między adwokatami, należy wyczerpać przede wszystkim możliwości jego polubownego rozstrzygnięcia lub skorzystać z pośrednictwa właściwych organów samorządu adwokackiego .
3. W wypadku sporu z adwokatem zagranicznym na tle zawodowym adwokat winien dążyć do rozwiązań zmierzających do zażegnania konfliktu. Adwokat nie może wszcząć postępowania wynikającego z takiego sporu przed poinformowaniem organizacji zawodowych, do których należą adwokaci – strony konfliktu, w celu umożliwienia tym organizacjom udzielenia pomocy w osiągnięciu porozumienia.

## **§ 49**

Zasady koleżeństwa zobowiązują do tego, żeby adwokat, który nie może się stawić w sądzie w wyznaczonym czasie – zawiadomił wcześniej adwokatów występujących w tej sprawie i w miarę możliwości uzgodnił z nimi czas swego stawiennictwa.

## **ROZDZIAŁ VI**

### **Praca w samorządzie. Stosunek do samorządu adwokackiego**

## **§ 50**

Pełnienie funkcji w samorządzie adwokackim jest prawem i obowiązkiem każdego adwokata.

## **§ 51**

Adwokat wybrany do organów samorządu adwokackiego obowiązany jest do pełnienia swej funkcji i współdziałania w realizacji podstawowych zadań samorządu adwokackiego z najwyższą starannością.

## **§ 52**

1. Adwokat obowiązany jest okazywać szacunek organom samorządu adwokackiego.
2. Adwokat powinien powstrzymać się od zachowań pozostających w rażącej sprzeczności ze stanowiskiem wyrażonym w uchwałach organów samorządu adwokackiego, nawet jeśli stanowiska takiego nie podziela.

## **§ 53**

Członek samorządu adwokackiego w razie tymczasowego zawieszenia go w czynnościach zawodowych powinien zaprzestać pełnienia funkcji samorządowych. .

## **§ 54**

Adwokat obowiązany jest stosować się do obowiązujących uchwał i innych decyzji organów samorządu adwokackiego.

## § 55

Adwokat obowiązany jest stawić się na każde wezwanie organów samorządu adwokackiego, a ewentualne niestawiennictwo powinien niezwłocznie usprawiedliwić. Adwokat ma obowiązek udzielić tymże organom adwokatury żądanych wyjaśnień w określonym terminie.

## § 56

Zawinione i uporczywe niepłacenie składki korporacyjnej stanowi poważne naruszenie zasad etyki zawodowej.

## § 57

Adwokat obowiązany jest współdziałać z organami samorządu adwokackiego we wszystkich sprawach dotyczących zawodu adwokata.

## ROZDZIAŁ VII Przepisy końcowe

.....

## UZASADNIENIE

(synteza najważniejszych powodów prezentowanych zmian)

Przypomnieć na wstępie należy, że przystępując do prac nad oczekiwanymi w środowisku adwokackim zmianami w Zbiorze Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (zwanym dalej Zbiorem) Komisja Etyki przyjęła następujące założenia:

Po pierwsze – wstępna analiza wskazywała, że przygotowywana zmiana nie powinna mieć charakteru nowelizującego, lecz raczej kodyfikujący. Ostatecznie jednak uznano, że wystarczająca jest nowelizacja obowiązującego obecnie Zbioru. Inna sprawa, że – chcąc ułatwić analizę prezentowanych zmian – ujęto je w tekście jednolitym, odstępując tym samym od techniki, jaka zazwyczaj przyjmowana jest przez prawodawcę w ustawach nowelizujących.

Po drugie – Komisja starała się ustalić, które z norm regulowanych w Zbiorze to normy o podłożu etycznym i/lub deontologicznym, które zaś mają charakter techniczno-organizacyjny lub – mówiąc inaczej – czysto prakseologiczny. W rezultacie udało się „oczyścić” obowiązujący Zbiór z tego rodzaju regulacji, które nie powinny się w nim znajdować, gdyż właściwszym miejscem – ze względu na ich charakter – jest przede wszystkim regulamin wykonywania zawodu adwokata. Przyjęto również, że najogólniej ujęte kryteria, które mogłyby stanowić podstawę wyznaczania tego

rodzaju granicy, to aksjologia – w przypadku Zbioru oraz prakseologia – w przypadku Regulaminu. Rzecz jednak – co oczywiste – wymaga dyskusji.

Po trzecie – Komisja uznała, że zmian w Zbiorze (dotyczących [m.in.](#) jego struktury) nie należy dokonywać w sposób punktowy, lecz całościowy, stąd też pojawiła się pilna potrzeba kompleksowego przemyślenia Zbioru, a w szczególności – co powinno znaleźć wyraz w regulacji jego zasad ogólnych – podstawowych wartości (składających się na preferowany aksjologiczny model) związanych z wykonywaniem zawodu adwokata oraz norm, które służyć miałyby ich ochronie.

Po czwarte – wychodząc naprzeciw oczekiwaniom środowiska adwokackiego, a jednocześnie podejmując próbę swoistego przetestowania przyjętych wyżej założeń Komisja uznała, że wskazane jest skoncentrowanie się na trzech najbardziej podstawowych zagadnieniach o charakterze szczegółowym, które nieustannie pojawiają się także w kierowanych do Komisji Etyki pytaniach, a mianowicie: zagadnieniu reklamy, możliwości łączenia zajęć z wykonywaniem zawodem adwokata oraz tajemnicy adwokackiej.

Po piąte – Komisja dostrzegła potrzebę podjęcia debaty na dwóch różnych płaszczyznach, z których pierwsza – to etyka obowiązku, natomiast druga – ujmowana nieco bardziej „miętko” – to etyka powinności. Rzecz bowiem w tym, że skłonni jesteśmy konstruować Kodeks Etyczny przede wszystkim poprzez system zakazów i nakazów, a więc wskazywanie tego, czego adwokatowi nie wolno. Być może warto byłoby spojrzeć na etykę zawodową poprzez pozytywnie kształtowany etyczny wzorzec adwokata (będący w pewnym sensie wzorcem wyidealizowanym), opierający się na normach oraz dyrektywach określających, jak adwokat zachować się powinien. Wydaje się bowiem, że istnieje pewna subtelna różnica pomiędzy tym, czego adwokatowi uczynić nie wolno, a tym, co wzorowy adwokat, nawet jeśli nie musi, to jednak uczynić powinien. Jest oczywiste, że nie każde odstępstwo od tak rozumianego wzorca musiałyby oznaczać popełnienie przewinienia dyscyplinarnego.

Opierając się na przedstawionych wyżej założeniach Komisja przygotowała wstępny projekt nowelizacji Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu, poddając go pod dyskusję. Zmiana Zbioru – w ocenie Komisji Etyki – powinna być również przedmiotem szerszej debaty w całym środowisku adwokackim.

Przechodząc do syntetycznego omówienia proponowanych przez Komisję zmian, przede wszystkim należy zauważyć, że dotyczą one:

3. struktury Zbioru,
4. wspomnianego wyżej wyeliminowania ze Zbioru tego rodzaju norm, które nie dotyczą etyki lub deontologii zawodu adwokata,
5. istotnego przeredagowania rozdziału pierwszego, zawierającego zasady ogólne,
6. modyfikacji w trzech podstawowych obszarach, obejmujących kwestie związane z tajemnicą adwokacką, dozwoloną reklamą oraz łączeniem z zawodem adwokata innych zajęć,
7. istotnych modyfikacji lub uzupełnień obejmujących przepisy umieszczone w różnych częściach Zbioru,
8. kwestii redakcyjnych, poprawiających niezręczności lub niejasności wynikające przepisów obecnie obowiązujących.

Ad 1. Najistotniejszą zmianę dotyczącą struktury Zbioru stanowi przesunięcie rozdziału zawierającego przepisy regulujące stosunki adwokata z klientem w taki sposób, aby znalazł się on tuż za rozdziałami obejmującymi zasady ogólne oraz normy związane wykonywaniem zawodu. Zważywszy, że podstawowym – eksponowanym również w ustawie – obowiązkiem adwokata jest świadczenie pomocy prawnej, uznać należałoby dotychczasowe usytuowanie przepisów regulujących relacje adwokata z klientem za co najmniej niefortunne. Trudno bowiem zrozumieć, dlaczego miałyby być one sytuowane dopiero po rozdziałach zawierających normy regulujące stosunek adwokata do sądów oraz innych organów, a także stosunek do kolegów adwokatów. Nawet gdyby uznać, że kolejność, w jakiej zawarte w Zbiorze normy są umieszczane, niczego jeszcze nie przesądza, to – z drugiej strony – nie sposób zaprzeczyć, że zwłaszcza w przypadku norm etyczno-deontologicznych przyjęta kolejność świadczyć może o ich doniosłości oraz hierachii, w jakiej chronione tymi normami wartości są porządkowane.

Ad 2. Wyeliminowano ze Zbioru szereg przepisów, które nie zawierają norm etyczno-deontologicznych, lecz mają charakter techniczny lub – mówiąc inaczej – organizacyjny. Przykład stanowią przepisy, z których wynika, że adwokat:

- podejmuje się prowadzenia sprawy na podstawie udzielonego mu pełnomocnictwa lub upoważnienia do obrony;
- na zaniechanie wniesienia środka odwoławczego obowiązany jest uzyskać zgodę klienta, w miarę możliwości pisemną, zaś brak tej zgody, niemożność jej uzyskania lub odmowę jej udzielenia powinien niezwłocznie udokumentować pisemnie w aktach sprawy;
- udzielając substytucji, obowiązany jest uczynić to w czasie umożliwiającym substytutowi należyte przygotowanie się do rozprawy oraz przekazać mu – w miarę istniejących możliwości – wszelkie potrzebne dokumenty i notatki. Adwokat powinien wykazać szczególną staranność wtedy, gdy zastępstwo zleca aplikantowi adwokackiemu;
- przyjmując substytucję adwokata z innej miejscowości powinien potwierdzić fakt jej przyjęcia;
- nie jest zobowiązany do ponoszenia powstających w prowadzonej sprawie wydatków, np. opłat sądowych lub kosztów przejazdu do innej miejscowości, nawet jeżeli klient, wezwany należycie, nie wpłacił w terminie wymaganej kwoty.

Ad 3. Zmian najgłębszych dokonano w rozdziale pierwszym, obejmującym zasady ogólne. Rozdział ten został rozbudowany do piętnastu paragrafów, zawierających kluczowe z etyczno-deontologicznej perspektywy normy. Każdy z paragrafów został również zatytułowany, co nie tylko stanowi stosowne wyeksponowanie ich znaczenia, ale może także wpływać na ich interpretację, a – tym samym – odgrywać pewną rolę przy dekodowaniu zawartych w nich norm. Przyznać jednak trzeba, że w Komisji pojawiły się wątpliwości co do potrzeby tytułowania paragrafów ujętych w rozdziale pierwszym. Ostatecznie uznano, że kwestia ta na kolejnych etapach opracowywania projektu stanowić powinna przedmiot dyskusji.

Ad 4. W rozdziale pierwszym umieszczone zostały przepisy dotyczące trzech najbardziej kontrowersyjnych obszarów, obejmujących kwestie związane z tajemnicą adwokacką, dozwoloną reklamą oraz łączeniem z zawodem adwokata innych zajęć.



Propozycja dotycząca regulacji tajemnicy adwokackiej obejmuje materię, która w obecnie obowiązującym Zbiorze unormowana jest dopiero w § 19. Umieszczając wśród zasad ogólnych przepis dotyczący regulacji tajemnicy adwokackiej kierowano się tym, aby – podobnie jak w pozostałych kwestiach – regulacja ta została ujęta w sposób bardziej syntetyczny, a ponadto by nie zawierała powtórzeń norm ustawowych oraz wynikających z regulaminu wykonywania zawodu adwokata. W przyjętej regulacji – w najmniejszym nawet stopniu nie osłabiającej ochrony wartości wiążących się z obowiązkiem zachowania tajemnicy adwokackiej – chodzi [m.in.](#) o to, aby usunąć wewnętrzną niespójność, wynikającą ze stwierdzenia, że adwokat – z jednej strony – ma zachować w tajemnicy (zabezpieczyć przed ujawnieniem) wszystko, o czym dowiedział się przy świadczeniu pomocy prawnej, a jednocześnie – z drugiej strony – ma jednak wykorzystywać (a więc ujawniać) pozyskiwane informacje, ale w sposób pożądaný, czyli zgodny z interesem klienta. Przyjmując założenie, że tajemnica adwokacka jest w istocie odzwierciedleniem relacji wiążącej adwokata z jego klientem Komisja uznała, że o tym, w jakim zakresie informacje pozyskiwane przez adwokata powinny być wykorzystywane (ujawniane) decydować powinny obie strony tejże relacji. Z tego też względu uznano, że adwokat nie może wykorzystywać informacji objętej tajemnicą, jeśli sprzeciwiłby się temu klient, którego informacja ta dotyczy (w tym zakresie decyzja należałaby więc wyłącznie do klienta) lub gdy wykorzystanie informacji pozostawałoby w sprzeczności z interesem klienta (w tym zakresie suwerenną decyzję podejmowałby już adwokat). W pierwszej ze wskazanych kwestii uznano, że w przypadku kolizji dwóch wartości, z których jedna to interes klienta wyrażający się w pełnym realizowaniu jego prawa do obrony oraz skorelowany z nim obowiązek adwokata do podejmowania czynności prawu temu służących, natomiast druga – to uprawnienie klienta do samostanowienia o tym, jakie informacje chce przy realizowaniu prawa do obrony wykorzystać, jakich zaś (np. ze względów osobistych) ujawniać nie zamierza. Komisja uznała, że – mimo pojawiających się w tym zakresie wątpliwości – wyłaniającą się tutaj kolizję należy rozstrzygnąć na rzecz drugiej ze wskazywanych wartości. Wykorzystywanie informacji wbrew woli klienta – nawet jeśli leżałoby to w jego dobrze pojętym interesie – nie służyłoby bowiem budowaniu zaufania, które jest wszak podstawą relacji między adwokatem a klientem.

Komisja przyjmuje, że – co skądinąd oczywiste – każdy adwokat uprawniony jest do informowania o swojej działalności zawodowej oraz do kształtowania swego wizerunku w przestrzeni publicznej, przy czym jest kwestią zupełnie drugorzędną, czy tego rodzaju uprawnienie nazwiemy dozwoloną reklamą lub sięgniemy po jakąkolwiek inną „etykietę”, nie o słowa tu bowiem chodzi lecz o rodzaj podejmowanych przez adwokata czynności. Uznano natomiast, że przy realizowaniu uprawnienia do informowania o swojej działalności zawodowej oraz do kształtowania swego wizerunku istotna jest nie tylko treść przekazywanych informacji, ale także forma, w jakiej przekaz ten się odbywa. Rzecz natomiast w tym, że ograniczenia dotyczące treści i formy pochodzących od adwokata informacji powinny – zdaniem Komisji – sprowadzać się do niezbędnego minimum. Jest oczywiste, że informacja dotycząca prowadzonej działalności oraz służąca kreowaniu własnego wizerunku nie może naruszać norm etyki i godności zawodu, lecz powtarzanie tej ogólnej zasady Komisja uznała za zbędne, bowiem tego rodzaju zakaz dotyczy wszelkiej podejmowanej przez adwokata aktywności i wynikać będzie z norm o charakterze najbardziej podstawowym, które powinny pojawić się w rozdziale pierwszym Zbioru.

Ograniczenie odnoszące się do treści przekazywanych przez adwokata informacji sprowadzić zatem można do dwóch wymagań, a mianowicie – by informacje nie wprowadzały w

błąd oraz by nie zawierały określeń ocennych i wartościujących. Dodać należy, że wprowadzanie w błąd wykluczone jest nie tylko w relacjach z klientami, lecz także ze wszystkimi rzeczywistymi lub potencjalnymi odbiorcami generowanych przez adwokata informacji. Nie ma potrzeby egzemplifikacyjnego wskazywania, jakie informacje wprowadzają w błąd. Zgodnie z ogólnie przyjmowaną definicją błędu można wszak przyjąć, że są to wszystkie te informacje, które wywołują rozbieżność między rzeczywistością (składającą się na charakterystykę adwokata oraz prowadzonej przez niego działalności) a jej odbiciem w świadomości odbiorcy ([m.in.](#) klienta lub potencjalnego klienta).

Zakaz formułowania przekazu zawierającego informacje o charakterze wartościującym ma już swoją utrwaloną tradycję i jest w zasadzie bezdyskusyjny. Z łatwością można wskazać wartości, które zakazem takim miałyby być chronione. Chodzi bowiem przede wszystkim o uczciwą konkurencję oraz lojalność wobec innych adwokatów, ale także o rzetelność informacji oraz eliminowanie autopromocji opierającej się na wskazywaniu (zazwyczaj nie nadającym się do obiektywnej weryfikacji) własnej pozycji wśród podmiotów świadczących pomoc prawną.

Wybierając formę, w jakiej informacje są przekazywane, adwokat musi natomiast pamiętać o tym, aby – niezależnie od jej stosowności podyktowanej dbałością o godność zawodu (wymóg ten wynika jednak z zasad ogólnych) – nie przekazywać informacji w sposób natarczywy oraz narzucający ich odbiór. Jest to w istocie jedyne ograniczenie, którego dalsza konkretyzacja na poziomie norm kodeksowych nie jest już potrzebna. Wyprowadzić z niej bowiem można wszelkie skonkretyzowane zakazy i nakazy, jakim w ramach tak sformułowanej normy adwokat winien się podporządkować.

W rozdziale pierwszym znalazł się także przepis regulujący kwestię łączenia zawodu adwokata z wykonywaniem innych zajęć. Kierując się generalnym założeniem, że Zbiór należy oczyścić ze zbędnej kazuistyki, a jednocześnie – gdy idzie o problem łączenia zajęć – poszerzyć istniejące w tym zakresie możliwości poprzez rezygnację z części zakazów, Komisja uznała, że warto rozważyć wyjście naprzeciw oczekiwaniom sporej części członków samorządu, w szczególności zaś adwokatów młodych, z trudem utrzymujących się wyłącznie ze świadczenia pomocy prawnej. Podkreślenia wymaga także, że łączenie zajęć nie jest samo przez się nieetyczne, lecz może się takie stać dopiero wówczas, gdy będzie negatywnie oddziaływać na wykonywanie oraz sposób postrzegania zawodu adwokata, a także na wizerunek Adwokatury. W przeciwnym razie dojszć musielibyśmy do wniosku, że wszelkie zajęcia inne niż świadczenie pomocy prawnej są dla adwokata w pewnym sensie dyfamujące lub nawet hańbiące. Utrzymania wymaga natomiast zakaz łączenia zajęć, których wykonywanie uwłaczałoby godności zawodu adwokata lub ograniczało jego niezawisłość oraz podważało zaufanie do Adwokatury. Ważne jest również, aby łączenie zajęć – zwłaszcza, gdyby świadczenie pomocy prawnej stało się zajęciem drugoplanowym, absorbującym adwokata w stopniu mniejszym niż innego rodzaju działalność – nie prowadziło to do obniżenia jakości świadczonej pomocy prawnej oraz nie spowodowało, że ([m.in.](#) ze względu na charakter innego zajęcia) klient utraci do adwokata zaufanie będące podstawą wiążącej ich relacji. Komisja uznała także, że w przypadku, gdyby zajęciem łączonym (ale oczywiście spełniającym wskazane wyżej kryteria etyczno-deontologiczne) była inna niż świadczenie pomocy prawnej działalność zarobkowa (w tym zwłaszcza gospodarcza), przy jej wykonywaniu adwokat nie powinien posługiwać się tytułem zawodowym. W ujęciu alternatywnym proponowano, aby wprost dać wyraz temu, że w tego rodzaju sytuacjach – tzn. wykonując zajęcia nie związane ze

świadczeniem pomocy prawnej lub kształtowaniem świadomości prawnej obywateli – adwokat nie korzysta ze statusu osoby zaufania publicznego oraz innych atrybutów związanych z wykonywaniem zawodu adwokata.

Ad 5.

Przystępując do modyfikacji lub uzupełnień obejmujących przepisy umieszczone w różnych częściach Zbioru Komisja uznała, że szczególnego wyeksponowania wymagają podstawowe wartości, stanowiące fundament zawodu adwokata. Stąd też w pierwszej kolejności zmieniono § 1 Zbioru, który w wersji obecnie obowiązującej rozpoczyna się od budzącej rozmaite wątpliwości deklaracji, że zasady etyki adwokackiej wynikają z norm etycznych przystosowanych do zawodu adwokata. Tymczasem – zdaniem Komisji – w przepisie tym wskazać należy, że Zbiór zawiera normy etyczne wyznaczające obowiązujący standard świadczenia pomocy prawnej (chciałoby się powiedzieć, że dla niektórych adwokatów będzie to standard minimum), które te normy miałyby – po pierwsze – stanowić gwarancję poszanowania wartości wiążących się z wykonywaniem zawodu adwokata oraz – do drugie – zapewniać właściwą ochronę praw i wolności obywatelskich. Debata nad pakietem tego rodzaju wartości podstawowych Komisja dostrzegła wśród nich przede wszystkim takie, jak niezależność, zaufanie oraz wiążącą się z nim ochronę tajemnicy adwokackiej, interes klienta, profesjonalizm, wizerunek adwokatury w przestrzeni publicznej, a – tym samym – umiejętność oraz etyczne kształtowanie tego wizerunku przez samych adwokatów, będące efektem właściwego przekazywania informacji o prowadzonej działalności. Wśród wprowadzonych przez Komisję (nowych) regulacji korespondujących z wymienionymi wartościami można by wskazać przepis definiujący zaufanie będące podstawą relacji łączącej adwokata z klientem jako stosunek opierający się na przekonaniu, że adwokat – zachowując tajemnicę zawodową – podejmie w jego interesie wszelkie dozwolone prawem czynności, powstrzymując się od czynności z interesem tym sprzecznych oraz takich, których podjęciu klient sprzeciwia się. Innym przykładem jest nawiązująca do profesjonalizmu oraz wskazująca na potrzebę zachowania wymaganej powściągliwości dyrektywa, aby adwokat powstrzymał się od świadczenia pomocy prawnej w sprawach, do których prowadzenia nie posiada merytorycznego przygotowania.

Komisja uznała także, iż nie każde zachowanie wątpliwe etycznie musi być postrzegane w kategoriach przewinienia dyscyplinarnego. Stąd też pojawiła się w Zbiorze norma, zgodnie z którą nie stanowi przewinienia dyscyplinarnego niezawinione (czyli niezarusalne) uchybienie etyce adwokackiej lub godności zawodu, jak również takie, którego szkodliwość jest znikoma. Pojawia się w tym przypadku oczywiste nawiązanie do podstaw odpowiedzialności karnej, z którą odpowiedzialność dyscyplinarna – jako forma represji – jest na wiele różnych sposobów spokrewniona.

Szanując autonomię każdego z adwokatów, oznaczającą m.in. prawo do posiadania własnych poglądów w kwestiach dla Adwokatury – jako podmiotu funkcjonującego wszak w strukturach demokratycznego państwa prawa – najbardziej „wrażliwych” i fundamentalnych Komisja uznała jednak, że adwokat powinien powstrzymać się od zachowań pozostających w rażącej sprzeczności ze stanowiskiem wyrażonym w uchwałach organów samorządu adwokackiego, nawet jeśli stanowiska takiego nie podziela. Jednym z powodów wprowadzenia takiego przepisu były – co prawda odosobnione, lecz niestety występujące – przypadki kandydowania adwokatów do funkcji sędziów Sądu Najwyższego, pozostające w rażącej sprzeczności z podejmowanymi przez

organy samorządu adwokackiego uchwałami, w których poddawano zdecydowanej krytyce zmiany dokonywane przez obecną władzę w wymiarze sprawiedliwości, w tym dotyczące właśnie Sądu Najwyższego. Posiadanie własnych poglądów (w tym także politycznych) trzeba bowiem odróżnić od obowiązku zachowania lojalności wobec zbiorowości, której się jest członkiem, zwłaszcza że przynależność do niej – jeśli ktoś nie chce wykonywać zawodu adwokata – nie jest przecież obowiązkowa.

Ad. 6. W wielu przepisach Komisja dokonała zmian redakcyjnych, poprawiających niezręczności lub niejasności wynikające przepisów obecnie obowiązujących.